

El diàleg PSOE-CiU, pas a pas

El ball dels pactes

La setmana passada Felipe González i Jordi Pujol es van trobar cara cara en el primer capítol d'una negociació complexa i que té en el seu si la clau de volta de la governabilitat de l'estat. Els primers passos ja s'han fet i cadascú ha ensenyat les seves cartes.

És Felipe González qui ha d'obrir el ball". Pujol reclamava així, que havia de ser el líder socialista qui fes el primer pas. I el ball va començar dilluns de la setmana passada. Una trucada de González a Pujol, fluixa pel que fa a continguts polítics però important com a gest, va obrir el ball. La setmana més decisiva acabava de començar. El mateix matí, Pujol rebia al Palau de la Generalitat Raimon Obiols, primer secretari dels socialistes catalans, i primer socialista que parlava amb Pujol, almenys oficialment, de pactes postelectorals. Va ser el primer gest, més simbòlic que fàctic. Havia passat només una setmana des que els ciutadans, havent passat per les urnes, decidien donar a González una majoria, però una majoria que, per governar tranquil·lament, estava necessitada de contraforts que ajudessin a apuntalar-la. Els contraforts només són tres: Izquierda Unida-Iniciativa per Catalunya, Convergència i Unió, i el PNB.

L'eufòria de la nit electoral, en què els socialistes s'autoafirmaven capaços de governar sols, ha donat pas al realisme aritmètic de la necessitat del pacte. El PSOE, amb 159 diputats, necessita un soci o més. De fet, i per equilibri de les famílies socialistes, González va obrir contactes, si més no a nivell d'imatge pública, a tres bandes. És coneguda i palesa la inclinació del secretari general dels

socialistes espanyols a entendre's amb els nacionalistes, sobretot amb CiU. Però l'apel·lació al vot d'esquerra que va fer per guanyar les eleccions, la petició de suport que va demanar als sindicats i les pressions de la majoria del seu comitè federal l'obliguen d'entrada a obrir el diàleg amb Izquierda Unida. En aquesta direcció pressionen tant els guerristes com els renova-

dors del partit, l'UGT i Comissions Obres. Paral·lelament, des d'Izquierda Unida es va intentar una operació d'aproximació al PSOE, capitanejada pel sector renovador, però que posteriorment va quedar avortada. González havia manifestat públicament les seves reticències a arribar a un acord amb la coalició d'Anguita a causa de la posició crítica que mantenia amb el tractat de Maastrich. IU no va trigar gaire a desmentir aquest entrebanc, i va afirmar que la convergència europea era pactable.

Amb aquest clima arribà Francesc Frutos, substitut provisional d'Anguita, a la Moncloa, no sense abans haver sentit les primeres veus de queixa dels sectors més ortodoxos. Amb González, Frutos va fer un intercanvi d'impressions, però no va rebre cap petició per entrar al govern. González es va limitar a mirar de canviar el model, fins ara crispat, de relacions amb IU, amb la finalitat de fer més planer el diàleg social. Després de l'entrevista, l'enfrontament intern d'IU ha ressorgit amb intensitat, i s'ha allunyat la possibilitat d'un acord, ja que la prioritat de González és aconseguir un govern estable i fort. L'actual president en funcions queda en certa manera, amb les mans lliures per pactar amb els nacionalistes. Pot dir que ho ha intentat, però que en IU no troba l'estabilitat que necessita per governar, i pot reservar la coalició d'An-

González té mans lliures per triar els socis de govern del PSOE.

C. PUÉRTOLAS

guita per a acords puntuals en matèria social. Dos factors més juguen en contra d'IU, i en conseqüència a favor de les preferències de González. El primer, que IU no garanteix al PSOE la majoria absoluta al Senat, necessària per l'equilibri cameral. El segon, més important, és que si algun missatge ha sortit clarament de les files de CiU, abans i després de les eleccions, és que els nacionalsites "en cap cas" compartirien un acord de govern amb Izquierda Unida.

El ball de veritat, el de gala, amb etiqueta de decisiu, va començar doncs, el dijous de la setmana passada, quan Pujol entrà als jardins de la Moncloa, per reunir-se i dinar amb González. Aquest és el moment en què es marca clarament un abans i un després en el camí cap a la formació de govern. Abans de l'entrevista, el clima venia determinat per diversos factors. El primer, la posició del mateix president de la Generalitat. La seva frase "l'important no és el com, ni el quan ni amb qui, sinó el què" delimitava d'entrada el terreny de joc: qualsevol acord s'ha de basar sobre aspectes programàtics, i els altres elements són part d'una discussió posterior. Però Pujol també s'havia definit pel "com". Segons diverses fonts properes, en el marc de la reunió del secretariat permanent de CDC -organisme màxim de direcció integrat per Miquel Roca, Macià Alavedra, Joaquim Molins, Josep Maria Cullerell i Josep Caminal- celebrat dimecres de la setmana passada, Pujol es mostrà "reticent" a formar un govern de coalició i va apostar per buscar altres fórmules, com la dels "pactes concrets". La resta de membres del secretariat, segons les mateixes fonts, optaren o bé pel silenci o bé per argumentacions no comprometedores sobre la fórmula a pactar.

EL PROTAGONISME DE PUJOL

Un segon factor important ha estat el repartiment de protagonismes. Pujol ha portat personalment el protagonisme públic de la ne-

gociació amb el PSOE. Després que Miquel Roca i Josep Duran i Lleida celebressin una conferència de premsa immediatament després de les eleccions, CiU només ha tingut una veu, la de Pujol. Això, en medis convergents, ha estat subjecte de diverses interpretacions. Una recorda que, després de la crisi Pujol-Roca, el president de la Generalitat de Catalunya va assumir tot el poder en el marc de la coalició, i que, per tant, el protagonisme actual no és més que una exemplificació dels resultats de la crisi. Altres veus, més contemporitzadores, asseguren que es tracta d'un simple repartiment de papers tàctics, segons el qual, Pujol assumeix tot el pes de les converses "per alliberar de possibles càrregues personals, o de suspicàcies sobre ambicions particulars, la negociació", en referència a les possibilitats de Miquel Roca d'ocupar una cartera ministerial. Seguint amb aquest argument, amb aquesta tàctica es desfà el tòpic que a Madrid s'entenen amb Roca però no amb Pujol, i s'atorga a qualsevol possi-

ble acord el caràcter d'unanimitat. Finalment, encara hi ha una altra explicació: que negociï Pujol és "la manera d'implicar en l'acord Unió", segons paraules textuales d'un dirigent de CDC. No són cap secret les diferències que mantenen els socis democrata-cristians amb el secretari general de CDC, i no es pot oblidar tampoc que UDC va aprovar en el marc del seu darrer Congrés una ponència estratègica on es declarava partidària dels pactes concrets o estables. Tots aquests factors no van, segons les mateixes fonts, en detriment del protagonisme de Miquel Roca, ja que aquest, sumit en un silenci prudent, ha estat informat puntualment per Pujol i un cop aquest hagi oficialitzat els acords, serà ell, de nou, l'encarregat d'executar-los.

ELS EMPRESARIS, PER UN GOVERN DE COALICIÓ

L'encontre Pujol-González va tenir també un altre factor com a prèvia, que en va determinar el clima i que al llarg de les negociacions continuarà pesant. Els actors econòmics i socials, tant a Catalunya com a Madrid, no han volgut quedar al marge. Tant Felipe González com Jordi Pujol han rebut pressions del món empresarial per arribar a un govern de coalició. Aquesta unanimitat empresarial no s'ha reflectit en l'àmbit sindical. UGT i CCOO han jugat la carta d'IU i han expressat clarament les seves reticències a un govern PSOE-CiU, però, a Catalunya, la UGT s'ha desmarcat de la postura estatal defensant la viabilitat i l'oportunitat d'un govern de "progrés" que inclogués CiU. Josep Maria Álvarez, secretari general de UGT-Catalunya, no va dubtar a fer pública aquesta posició, en contradicció amb la defensada per Nicolás Redondo, però en sintonia amb el que defensa el PSC.

Han estat, però, els empresaris els qui han agafat un protagonisme més destacat durant els darrers dies. Qui ha mantingut una posició més clara en favor

Pujol encapçala personalment les negociacions amb González.

ARXIU

Allò que hi ha sota la taula

No es pot comprendre la història de les relacions personals i polítiques entre Jordi Pujol i la família socialista sense traçar la línia divisòria que marca l'abans i el després de Banca Catalana. Tots els col·laboradors i amics personals de Jordi Pujol reconeixen que alguna cosa es va trencar dins d'ell amb la presentació d'aquella querrela per part del Fiscal General de l'Estat, el 23 de maig de 1984. Un mirall trencat que els anys, el pragmatisme polític i el paper institucional de Pujol han ajudat a recompondre, però que mai serà una ferida tancada. Ell mateix ho va reconèixer ja fa alguns anys quan va dir que l'afer Banca Catalana era una cosa que tenia "guardada a la tauleta de nit". El president català es va sentir atacat en allò més íntim: amb la querrela es va posar en dubte la seva honestedat i la dels seus amics, i es va firmar l'acta de defunció d'una obra –el banc– que havia estat alhora obsessió i il·lusió de tota la seva vida. Pujol va interpretar l'afer com un intent d'ensorrar-lo personalment, però també políticament. Era un atac a la persona i a la institució de la Generalitat. I ell, president de Catalunya, se n'havia hagut d'assabentar per la premsa.

Des d'aquelles dates Pujol manté profundes antipaties personals que s'han mantingut fins avui dia. Com passa amb Narcís Serra, a qui el president català ha considerat sempre com el principal instigador en l'ombra de la presentació de la querrela. O amb Felipe González, que no va voler o no va poder aturar l'acció de la Fiscalia, i que dies abans del famós 23 de

maig havia donat garanties a col·laboradors de Pujol en el sentit que aquest "no tenia res a témer". I també amb Jordi Solé Tura, que llavors ja havia abandonat el PSUC però que es mantenia com a independent proper als socialistes: l'actual ministre de Cultura es va destacar per la seva bel·ligerància contra Jordi Pujol en diversos articles publicats a la premsa.

El cas de Felipe ha resultat doblement greu. L'antipatia mútua –o si es vol, l'absoluta falta de sintonia– ha influït de forma important en les relacions entre el govern català i l'espanyol. Pujol i Felipe s'han vist poquíssimes vegades a soles per negociar directament assumptes de política general i autonòmica. Col·laboradors de Pujol expliquen que aquesta manca de contacte físic no s'ha vist compensada per contactes telefònics, també escassíssims. Abans de la reunió de la setmana passada a La Moncloa, l'última vegada que els dos mandataris s'havien vist en privat va ser un mes abans de les eleccions autonòmiques del març del 92. Van esmorzar junts a la casa de Premià de Dalt de l'empresari Duran Farell. La trobada havia de servir –a banda de per parlar de política– per recompondre les malmes relacions personals. Des d'aquest punt de vista va ser un fracàs.

Arran de l'afer Banca Catalana, Pujol va prendre en canvi bona nota del comportament –sensiblement diferent– d'alguns socialistes catalans, principalment Raimon Obiols, que van declarar a la premsa la seva confiança en la innocència i honestedat del president de la Generalitat malgrat

que no van arribar a posicionar-se públicament en contra de la presentació de la querrela. D'això n'ha quedat una certa simpatia de Pujol per Obiols.

LA GRAN OPORTUNITAT DEL 79-80

Abans d'aquell fatídic any 1984, les relacions entre Jordi Pujol i els socialistes havia estat més que fluida, producte del clima unitari viscut a Catalunya i Espanya durant la transició i de les primeres definicions ideològiques de CDC, acostades a la socialdemocràcia, que el convertien en un partit de centre progressista. El primer ajuntament democràtic que va tenir Barcelona, l'any 1979, va ser governat per l'anomenat Pacte de Progrés en el qual hi havia socialistes, comunistes i convergents. Narcís Serra (PSC) era l'alcalde, i els tinents d'alcalde eren Pasqual Maragall (PSC), Josep Miquel Abad (PSUC) i Josep Maria Cullerell (CDC).

Una experiència de pacte i coalició que es podia haver traslladat de l'Ajuntament de Barcelona a la Generalitat de Catalunya després de les primeres eleccions autonòmiques de 1980. En aquells comicis, i trencant tots els pronòstics que donaven guanyador el candidat socialista Joan Raventós, Jordi Pujol va obtenir la majoria en el Parlament de Catalunya. Era, però, una majoria simple, i CiU necessitava ajut per a governar. La primera oferta de Pujol va ser per a Raventós i els socialistes, una bona oportunitat d'instaurar un govern de centre-esquerra a Catalunya. Raventós ho va rebutjar i finalment

d'un govern de coalició entre socialistes i nacionalistes ha estat l'empresari Leopold Rodés, president de l'Institut de l'Empresa Familiar. Rodés, en declaracions a aquesta revista, ha afirmat que "en una situació econòmica tan delicada com la que viu el país, és desitjable un govern de coalició CiU-PNB-PSOE", i ha afegit que en aquest govern CiU "ha de fer un paper important, no de segona, a partir de bases d'acord fortes". L'empresari, que reconeix haver mantingut "converses informals" amb diversos dirigents polítics, sense voler precisar-ne quins,

Miquel Roca manté ara un discret segons pla.

C. PUÉRTOLAS

per fer arribar la seva proposta, creu que "l'experiència de seriositat i d'eficàcia que ha demostrat el govern de la Generalitat s'ha de traslladar al govern central". Respecte a possibles reticències dels nacionalistes a formar un govern de coalició, Leopold Rodés opina que CiU "hauria de col·laborar necessàriament a reconduir la situació econòmica del país", sense que això representi "que cada partit perdi la seva independència" ja que "un govern de coalició no vol dir identitat de criteris". El president de l'Institut de l'Empresa Familiar i del Banc de Foment és partidari que el nou govern adopti "mesures dures" per afavorir la creació de llocs de treball i atorgui ajuts a les petites i mitjanes empreses, entre altres iniciatives més globals.

En la mateixa línia, també Carles Ferrer

La visita de Pujol a Gonzàlez desfa el tòpic que a Madrid s'entenen amb Roca però no amb Pujol, i s'atorga a qualsevol possible acord el caràcter d'unanimitat. En la foto, Pujol i Gonzàlez el 1984.

ARXIU

Pujol va governar en solitari i amb suports parlamentaris puntuals per part d'ERC i Centristes de Catalunya-UCD. Amb els anys Raventós s'ha preguntat públicament si no es va equivocar dient-li no a Pujol, i fins a quin punt aquella decisió ha facilitat les posteriors victòries electorals de Pujol amb majoria absoluta i condemnat els socialistes catalans a l'oposició permanent.

Va ser, probablement, el final d'una etapa. De seguida va venir la LOAPA –pactada a Madrid per UCD i PSOE, i assumida silenciosament pel PSC– i les conseqüents i massives mobilitzacions nacionalistes. Aquell intent de marxa enrere en el

procés autonòmic va fer entrar el país en una dinàmica política que s'ha arrossegat fins avui en dia: per als convergents, el PSC és un partit sucursalista lligat de mans i peus pel PSOE; per als socialistes, CiU –i concretament Pujol– ha fet una apropiació indeguda del nom i el concepte de Catalunya (arguments que redoblen la seva virulència tres anys després, amb el cas Banca Catalana). Una dinàmica d'enfrontament que sovint ha tingut un to especialment agre i que ha danyat no només les relacions polítiques entre les dues forces, sinó també les personals. Enfrontament amb un rerefons constant que ha molestat molt el Pujol-home: els atacs i

les crítiques implacables a la seva pròpia família, sovint relatives a les pràctiques professionals i empresarials d'algun dels seus fills.

BARCELONA-CATALUNYA

A finals de l'any 1982 fa la seva aparició en escena un nou personatge que, a la llarga, protagonitzarà moments de màxima tensió amb Jordi Pujol: Pasqual Maragall, que substitueix Narcís Serra com a alcalde de Barcelona. Serra se'n va a Madrid a fer de ministre de Defensa. El nou batlle es fa càrrec igualment de la presidència de la Corporació Metropolitana de Barcelona (CMB), organisme que agrupa la capital i totes les ciutats del seu cinturó, la majoria governades per ajuntaments d'esquerra, on viu un 70% de la població de Catalunya. L'alcalde comença una cursa per dotar la CMB d'ànima política. Pujol interpreta de seguida la Corporació com un contrapoder del seu govern, una mena de Generalitat-bis. És també l'època en què comença un discurs maniqueu, alimentat pels cercles intel·lectuals i culturals socialistes, que ha tingut gran intensitat durant molts anys i que últimament ha remissat: l'existència d'una cultura cosmopolita, oberta i universalista representada per la ciutat de Barcelona i el PSC, enfront d'una cultureta provinciana, localista i tancada, que s'expressa en la Catalunya comarcal i en tots aquells llocs on governa CiU. És la imatge del Pujol "barretinaire".

L'intent de convertir la CMB en un segon govern de Catalunya arriba al seu punt màxim l'estiu de 1984, quan es presenta solemnement la bandera i l'himne de la Corporació. La resposta verbal de Pujol

Salat, president de la Unió de Confederacions Empresarials Europees (UNICE), s'ha mostrat favorable a un govern de coalició entre nacionalistes i socialistes. El president de la patronal europea també parteix de la constatació que l'actual diagnòstic crític de l'economia requereix un govern fort i estable que doni una atenció prioritària a la indústria i al procés de convergència europea. Ferrer Salat també considera necessari el govern de coalició per Catalunya, ja que si no hi ha un canvi en l'orientació de la política econòmica, el teixit industrial català "desapareixerà".

Significativa, tot i que menys explícita, també ha estat la postura del Cercle d'Economia. L'entitat que presideix Joan Molins, germà de l'ara *ministrable* Joaquim Molins, va fer públic un document pocs

dies després de les eleccions anomenat "Per sortir de la crisi: construir un país amb vocació productiva" en el qual es demana la creació d'un govern "sòlid i estable" que tingui una especial sensibilitat vers l'economia productiva. Tot i no precisar els components del govern, el document estableix una sèrie de mesures econòmiques urgents, moltes de les quals estan incloses en el programa de CiU, i fa una petició política concreta, que pot tenir repercussions en els propers dies. També demana que "els problemes de la indústria comptin en l'àmbit del govern amb un valedor amb capacitat política". En la presentació pública del document, ni Joan Molins ni els altres presents van precisar si es referien a Miquel Roca, només es van limitar a valorar positivament una presència de na-

cionalistes catalans en el govern, però van recordar que també hi ha altres fórmules intermèdies i que la seva prioritat és l'estabilitat i la solidesa del nou executiu.

CiU es troba, doncs, davant la petició doble de l'empresariat d'assegurar la governabilitat –les fórmules són diverses– i d'allunyar IU de possibles protagonismes en la política econòmica del futur govern. Es troba també amb l'obligació electoral de ser decisiva i la qüestió és com. Amb el com a la maleta, com a pregunta irresolta, i sense "qüestions administrativistes", en paraules textuales d'un responsable de CiU, va anar Pujol a la Moncloa. El com, li'l va respondre ràpidament Gonzàlez: un govern de coalició. El perquè també li'l va dir: la delicada situació política i econòmica i el repte de la construcció europea. Els

va ser immediata: "Catalunya té una sola bandera i una sola cultura". La resposta política es va fer esperar tres anys: l'any 1987 el Parlament de Catalunya suprimia per llei la CMB i deixava Maragall sense la seva joguina preferida. De tota aquesta història encara en queda avui un fortíssim ressentiment personal entre els dos personatges, que es fa evident sempre que apareixen junts públicament –cosa que eviten tant com poden–. El pragmatisme –sempre el pragmatisme– i les obligacions institucionals, però, han obligat Pujol i Maragall a guardar les formes i inclús a col·laborar. El període de distensió olímpica en va ser una bona prova.

L'ÚLTIMA CRISI: SERRA I MARAGALL

Però el novembre del 92, fa només set mesos, les relacions entre Pujol i el Partit Socialista van tornar a passar per un moment crític. El president estava indignat. En primer lloc, s'havia produït la filtració a la premsa d'un informe de la Fiscalia de Barcelona sobre la política d'aval a les indústries amb dificultats seguida per la Generalitat. L'informe parlava de possibles responsabilitats penals d'un conseller i tres ex-consellers del govern català. La sospita d'actituds deshonestes tornava a caure sobre col·laboradors directes de Jordi Pujol. El president català va dir que li resultava familiar el sistema seguit per la fiscalia: "es ressuscita la tècnica usada en la querrela de Banca Catalana". La ferida es tornava a obrir.

Paral·lelament, Pujol denunciava l'existència d'una campanya de desprestigi contra ell planificada per alts responsables del govern socialista (un altre cop

Narcís Serra manté profundes discrepàncies amb Jordi Pujol des del 1984. RAFA GIL

l'ombra de Narcís Serra) destinada a presentar-lo davant la societat espanyola com un nacionalista perillós, fonamentalista i aventurer del qual els ciutadans espanyols no se'n podien refiar. Una campanya duta a terme amb gran insistència pels principals mitjans de comunicació madrilenys, que, contrastant amb aquest Pujol quasi-independentista, posaven com a exemple de catalanista responsable Miquel Roca. Una forma més de furgar en la ferida de la crisi interna de Convergència provocada per la renúncia de Roca a la secretaria general.

I aquest era precisament el tercer motiu d'indignació de Pujol: el paper dels socia-

listes, especialment Serra i Maragall, durant la crisi que el va enfrontar amb Miquel Roca. El president de CDC no perdonarà mai que els socialistes aprofitessin aquesta circumstància per obrir encara més les ferides entre ell i el seu número dos. Es van publicar informacions de pressumptes reunions secretes a tres bandes (Serra-Roca-Maragall) fetes en plena crisi convergent, en què es parlava d'un hipotètic trencament de CDC i la constitució d'una nova força catalanista d'esqueres a partir del sector roquista de Convergència, el PSC i una part d'IC. L'"Acció Catalana" de Maragall. Fossin certes o no aquestes reunions, Obiols i l'alcalde de Barcelona es van prodigar en declaracions que vaticinaven un trencament del partit de Pujol.

El grau de crispació de Jordi Pujol en aquells moments respecte als socialistes es posà de manifest quan, tres mesos després, el febrer del 93, en una entrevista concedida a TV3, el president de la Generalitat va acusar Maragall d'haver "aprofitat el conflicte intern de CDC per a fer esclatar el partit per dins" i, sense citar Narcís Serra, també va mostrar-se convençut que "hi ha sectors del PSOE que tenen la voluntat d'enfonsar-me". Aquest era el clima entre uns i altres a només quatre mesos de les eleccions.

Aquest és el bagatge –des de la LOAPA fins als enfrontaments actuals, passant per Banca Catalana– que hi ha sota la taula de les negociacions entre Pujol i Felipe. Damunt la taula, però, hi ha un moment històric. Segurament tancaran el ulls i oblidaran.

Eduard Voltas

però els va posar Pujol: política autonòmica, principal divergència històrica, i política econòmica; però li va prometre reflexionar. González li va demanar seguretats, però no pressions: es poden trobar després del debat de pressupostos, a l'octubre. Falta saber, en el cas que la "reflexió" acabés sent la que desitja González, la magnitud del com. Oficialment no en van parlar, però oficiosament, en el ball, hi han entrat un parell de carteres, Indústria i Obres Públiques, i alguns, els més agosarats, parlen

Leopold Rodés ha estat un dels que ha adoptat una posició més clara en favor de l'acord entre socialistes i nacionalistes. C. PUERTOLAS

d'una vice-presidència. Altres fonts situen com a rumor un ministre d'Indústria consensuat, l'actual secretari d'estat per al Medi Ambient, el socialista Vicent Albero, i la cartera d'Economia per als nacionalistes. En tot cas, hi ha una cosa clara. González ha convidat Pujol a dissenyar, amb cert espai de llibertat creativa, el model de governació que desitjaria. Ara és el president de la Generalitat qui ha de fer els càlculs. Càlculs interns, d'estabilitat de la coalició, càlculs de país, de mantenir-se com a majoria, vigilant els flancs populars i republicans, càlculs d'estat, de ser útil a Catalunya i decisiu-regeneratiu a Madrid. El ball no ha fet més que començar i es preveu llarg.

Pere Martí